

Vedlegg

Børsa Prestegård - delark 7

Kulturmiljøplan for 2022-2032
Hensynssoner

SKAUN
KOMMUNE

Områdebeskrivelse

Gården fikk i 1837 kongelig resolusjon til å bli prestegård. I dag består prestegårdstunet av tre gamle bygninger, av de er to fredet, i tillegg består tunet av rådhuset samt en nyere garasje.

To av de fire bygningene er vedtaksfredet etter kulturminneloven § 15, det ble utført av Riksantikvaren i 1992. Bygningene det gjelder er hovedhuset og stabburet. Fredningsvedtaket gjelder både eksteriør og interiør og det står i vedtaket at bygningene skal bevares gjennom antikvarisk vedlikehold og pleie, helt ned til detaljer som vinduer, dører og listverk. Enhver forandring skal omsøkes og godkjennes av fylkeskommunen som kulturminnemyndighet.

Kulturminneloven § 15 omfatter kun enkeltminner, det vil si at området rundt ikke er tatt med i fredningsvedtaket.

I denne hensynssone har vi klassifisert bygningen som ikke er vedtatt fredet og hagen slik:

- Antikvarisk verneklasse C på forpakterboligen
- Antikvarisk verneklasse C på hagen

Historikk og kulturminneverdier

Selve prestegården har en lang historie og strekker seg tilbake til tidlig middelalder med Ulv Uspakeson. Ulv var Harald Hårdrådes trofaste stallare og ble utnevnt til lendemann for kongen. Gården i Børse lå et stykke fra kongesetet i Nidaros, man tror grunnen til det var at han skulle holde et øye med Einar Tambarskjelve som holdt til på Husaby i Skaun.

Ulv var farfars far til Eystein Erlendsson, senere kjent som erkebiskop i Nidaros. Eystein ble født på gården Rossvoll i Børse og gikk i lære til biskop Simon i Nidaros. I 1157 ble han valgt til erkebiskop. Erkebiskop Eystein er i dag regnet som blant de viktigste norske kirkelederne og den som satte i gang byggingen av Nidarosdomen i Trondheim. I tillegg fikk han også bygget Skaun kirke, Byneset kirke og Sakshaug kirke på Inderøy.

Helt fra 1801 har det bodd prester på gården, den siste presten flyttet ut i 1993 da Skaun kommune overtok gården. Når det var prester som bodde på gården var det også flere forpaktere med familier som bodde der, de sørget for at driften på gården ble vedlikeholdt. I forpakterboligen på gården bor fortsatt den siste forpakteren. Skaun kommune bruker i dag

gården til utleie og møtelokaler. Forpakterboligen er i utmerket tilstand og med flere eldre, intakte bygningsmaterialer. Denne boligens verdi er stor da den er en del av et større bygningsmiljø.

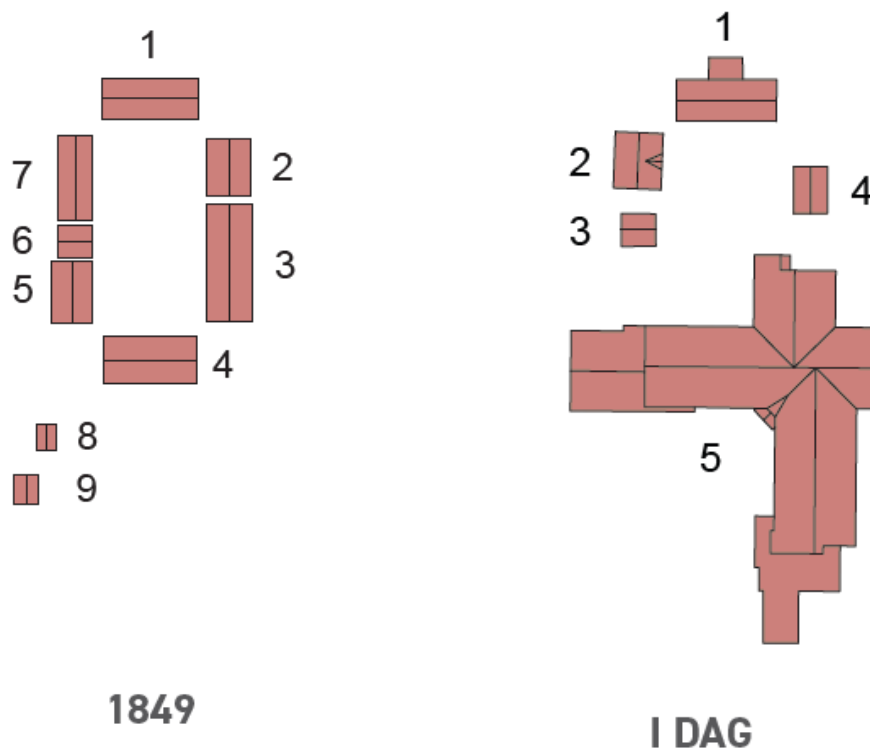
Dagens hovedhus ble bygd i 1760 av krigsråd Paul Rogert, det var også han som anla hagen. Hagen skal ha vært anlagt etter engelsk mønster med store prydbusker og trær. Hovedhuset har gjennomgått flere endringer side 1760, det ble blant annet restaurert både i 1871 og 1922. Hovedarkitekten bak de store endringene i 1922 var Claus Hjelte.

Driftsbygningen fra 1929 sto sør på tunet, der Skaun rådhus står i dag. Driftsbygningen ble foreslått fredet i 1984, men ble på tross av dette revet året etter for å bygge dagens rådhus.

Hagen og forpakterboligen er ikke per i dag beskyttet av et formelt vern, både hagen og forpakterboligen er svært viktige elementer på tunet. Det at disse elementene ikke inngår i et vern gjør at de blir truet av en fremtidig sentrumsutvikling som ikke må ta hensyn til de juridiske rammene som de fredete enkeltminnene må forholde seg til.

Forpakterboligen har flere eldre og intakte bygningsmaterialer som gjør at bygget burde få formelt vern.

Under vises prestegården utvikling fra 1849, som er de eldste branntakstene vi har, til i dag. Her ser man tydelig endringer som er gjort.

Hensynssone, kulturmiljø og landskap

Hensynssonen til Prestegården gjelder store deler av gnr/bnr 147/15, 147/29 og 147/28.

I kommuneplanens arealdel er det lagt inn flere hensynssoner for bevaring av kulturmiljøer og bygninger. Hva en hensynssone er, ligger i begrepet. Kommunen skal påse at det tas hensyn til kulturminneverdier i områdene som er markert som hensynssone.

For prestegården er det viktig å ivareta tydelige siktlinjer til Børsa kirke, dette er en visuell kobling som ikke bør forstyrres. Det må derfor stilles krav til både byggehøyde og utforming av bygg i området for å ivareta prestegården best mulig.

For dette området er følgende bestemmelse foreslått innarbeidet i kommuneplanen:

Kulturminner, historiske hageanlegg og bygningsmiljøer, samt vegetasjon og landskap med kulturhistorisk verdi, skal søkes bevart. Det skal legges vekt på verneverdi og sammenhengen

kulturminnene inngår i. Nye tiltak skal ha en bevisst plassering og utforming i forhold til kulturmiljøet/kulturminnet det blir en del av og tilpasses dette.

Her er det viktig å presisere at Kulturminneloven går foran denne bestemmelsen når det gjelder byggene som er fredet.

I kommunedelplanen for kulturminner og kulturmiljøer beskrives klassifiseringen av bygninger med antikvarisk verdi som følger:

Klasse A - svært høy antikvarisk verdi

Dette er i hovedsak bygninger og anlegg med nasjonal verdi. Klasse A omfatter bygninger som er sjeldne på en eller flere måter og forutsettes bevart mest mulig slik de er. En kan ikke forvente å kunne gjøre endringer av betydning.

Klasse B - høy antikvarisk verdi

Dette er i hovedsak bygninger og anlegg med regional verdi, og som er sjeldne på en eller flere måter. Bygninger i klasse B forutsettes bevart mest mulig slik de er. En kan ikke forvente å kunne gjøre endringer av betydning når det gjelder eksteriøret. Nødvendige tilpasninger for å sikre fortsatt bruk vil kunne være akseptable så lenge de gjennomføres på antikvariske premisser.

Klasse C - antikvarisk verdi

Dette er bygninger og anlegg som i noen grad har antikvarisk verdi, og der det i vurderingen også er tatt hensyn til miljøskapende betydning og bygningens verdi som del av et større bygningsmiljø. For bygninger i klasse C kan det vurderes utvendige endringer i noen grad dersom kulturminneverdier hensyntas. Eventuelle tiltak må vurderes i hver enkelt sak og sees i sammenheng med omliggende miljø.

Plan - og bygningsloven

Gjennom plan og bygningsloven § 31-1 er kommunene pålagt *“ivaretagelse av kulturell verdi ved arbeid på eksisterende byggverk. Ved endring av eksisterende byggverk, oppussing og rehabilitering, skal kommunen se til at historisk, arkitektonisk eller annen kulturell verdi som knytter seg til byggverkets ytre, så vidt mulig blir bevart”*.

Litteraturliste

Masteroppgave i arkitektur høsten 2021 skrevet av Gunnbjørg Andersen Hole og Karoline Klevan